

λεπτοκοπίου καὶ ἔξετάσωμεν τὰ βρήμη τοῦ ἀχανοῦς, οὐκ-
μητρός καὶ ἔκστασις θέλει κκταλάζει ἡμᾶς διὰ τὸ με-
γαλεῖον τῆς δημιουργίας. Διότι εἰς τὰ ἄπειρα τοῦ οὐρα-
νίου ὥκεανοῦ βάθη θέλομεν εὑρεῖ ἄπειρον πλῆθος οὐρα-
νίων σωμάτων κινούμενων κατὰ σορὸν καὶ αἰώνιον διά-
γραμμα, ἢτοι γαλαξίας, ἡλιους, πλανήταις μετὰ τῶν
διαφυρόντων των, ϕοήτας καὶ διάστοις ἀστέρες ἄπει-
ρους. Καὶ οὐ μόνον ἐν τῇ κινήσει τῶν ἀστέρων θαυμά-
ζομεν τὸ μεγαλεῖον τῆς φύσεως ἀλλὰ καὶ ἐν τῷ μικρο-
κόσμῳ, τον ὅποιον ἀνεκάλυψαν τὰ ἴσχυρά μικροσκο-
πικαὶς ζώοις καὶ φυτοῖς, εἰς τὴν παρουσίαν τῶν ὄποιοι
ἀποδίδει ἡ νεωτέρων ιστρικὴ πλείστα νοσήματα.

Ἐκ τῆς ἀνωτέρω ἀτελοῦς τῆς φύσεως εἰκόνος ἔξαγε-
ται, ὅτι ἄπειρος ἡ πληθύς τῶν φυσικῶν σωμάτων καὶ
φυινομένων καὶ ἐπομένων οὐχὶ εὐχερῆς ἡ σπουδὴ αὐτῶν.
Ἀνάγκη λοιπὸν ἡ καθόλου φυσικὴ καὶ φυσιογνωσία νὰ
διαιρεῖται μεθοδικῶς εἰς μερικώτερους κλάδους.

Κ ΜΗΤΣΟΠΟΥΛΟΣ

Τακτικὸς καθηγητὴς τὰς Γεωλογίας ἐν τῷ Πρεσβίτερημοι καὶ Πολυτεχνεῖο.

ΤΙΤΘΕΙΑ

Η ΘΗΛΑΣΙΣ ΤΩΝ ΒΡΕΦΩΝ

II. ΤΕΧΝΗΤΗ ΘΗΛΑΣΙΣ

Α. Θήλασις μητρική. — Ἐνδείξεις. — Αντενδείξεις. — Β. Θήλασις δια τρο-
ροῦ θετικής. — Ἐκλογὴ τροφοῦ. — Ήλικία τοῦ γάλακτος. — Φυσικὴ καὶ
χημικοὶ χαρακτήρες τοῦ γάλακτος. — Γηγενὴ τάστροροῦ. — Ἀλλαγὴ τροφοῦ.

III. ΑΠΟΓΑΔΑΚΤΙΣΜΟΣ

Οἱ κινδύνοις αὐτῆς. — Προχοῖς (hiberon). — Ἀράκιοις τοῦ γάλακτος.
III. ΑΠΟΓΑΔΑΚΤΙΣΜΟΣ.

Πρόωρος. — Απότομος. — Βαθύματος. — Κακοὺς ἀπογαλακτικούς ἀνα-
λόγους τὰς ἡλικίας.

Τὰ γάλα εἶναι ἡ ἀληθινὴ τροφὴ τῶν βρεφῶν.

Κατὰ πόσον πολύτιμοι καὶ ἀναγκαιόταται διὰ πᾶσαν
οἰκογένειαν εἶναι αἱ γνώσεις τῶν ὑγιεινῶν κανόνων τῆς
τιθείας, καταφράντεται ἐκ τούτου, ὅτι ἐν φῇ θηλησμό-
τη τῆς βρεφικῆς ἡλικίας, ἐκεὶ δῆπον παραμελεῖται ἡ κατὰ
τὰς διατάξεις τῆς γηγενῆς διατροφὴ τῶν βρεφῶν, ἀνέρ-
χεται εἰς 80 καὶ 87 τοῖς %, (Conferences de Jules
Simon σελ. 237 καὶ 239—Hygiène de Ja Rouvier
σελ. 351. Ἐκδοσις 1889), ἐν ταῖς χώραις, ἔνθα αἱ
μητέρες δὲν συστέλλονται νὰ διατηρῶσι τὴν πατροπά-
ραδοτὸν καὶ εὐγενεστάτην συνήθειαν τοῦ δικτρέφειν διὰ
τοῦ ἰδίου αὐτῶν γάλακτος τὰ τέκνα των, οἱ θηλατοὶ τῶν
βρεφῶν δὲν ὑπερβαίνουσι τοὺς 10 ἢ 5 τοῖς %, Ἐν
τούτοις, πρὸς τὸ πείσμα τῆς ἀκαταμαχήτου ταύτης ἀλη-
θείας, πόσαι μητέρες ἀσυλλογιστῶς, ἡ κατὰ τινὰ ἐγγύω-
ριον ὄλεθρίαν προτρέπνην, προσφέρουσιν εἰς τὰ ἔσυνταν
βρέφη, ἀποκλειστικῶς πολλάκις, στερεάν τροφήν, ἡ τὸ
πολὺ γαλακτοῦσχον ἀλευρὸν ἢ συγκεντρωμένον γάλα ἢ
μαραντάμιλον (χραροῦτι), ἀγνοοῦσαι ὅτι τὸ ἀληθινὸν γάλα
τῆς πρώτης ώρας, τὸ καλοστρόν καλούμενον, τοῦ ὄποιού
ἡ σύνθεσις καὶ αἱ ἀρεταὶ μεταβάλλονται ὑπὸ τῆς φύσεως

ἐκ παραλλήλου πρὸς τὰς ἀνάγκας τοῦ ἀρτιτόκου, ἀδύ-
νατον εἶναι ν' ἀντικατασταθῇ δι' ἀφεψημάτων ἀμυλωδῶν
οὔσιων. Πλεῖστα βρέφη πάσχουντα ὑπὸ ἀθρεψίας, ὑπὸ δια-
τρχίεων συνεγῶν τῶν τῆς πέψεως ὄργανων, ὑπὸ ραχι-
τιδῶν τέλος, εἰνε τύματα τῆς κατὰ τὰς πρώτας τῆς ζωῆς
ἡμέρας ἐπιβλαβεστάτης διὰ τῶν οὔσιων τούτων διατροφῆς.

Ἡ ἀληθινὴ διατροφὴ τῶν βρεφῶν, ἔκεινη ἡ τις μέχρι
τοῦ δεκάτου ὥρδου καὶ εἰκοστοῦ μηνὸς δέον ν' ἀποτε-
λέσῃ τὴν βάσιν τῶν τροφῶν, εἶναι τὸ γάλα. Οἱ φυσικοὶ
νόμοι τὸ ὑπαγορεύουσται, ἡ πειραὶ τὸν ἐπιστημόνων τὸ
ἐπιβίλλει. "Ανευ γάλακτος ἡ ἀνάπτυξις τῶν ὑγιῶν βρε-
φῶν εἶναι δεκάτος, καθὼς ἂνευ γαλακτικῆς διατῆς οὐ-
δεμία θεραπεία τῶν ἀσθενῶν βρεφῶν ἐπιτυγχάνει. "Ἄς
δώσωμεν ἐπομένως εἰς τὰ τρυφερά μας τέκνα γάλα, καὶ
πάντοτε γάλα. Τὸ γάλα ἀς διευθύνῃ τὴν διατητικὴν τῶν
βρεφῶν ημῶν, ὅπως αὐτὸς τοῦτο κανονίζει τὴν θεραπευ-
τικὴν πατέος περὶ τὴν παιδιατρικὴν ἀσθολουμένου.

Κατὰ πρῶτον ὄφελομεν νὰ προτάξωμεν τὸ ἔπις ζή-
τημα: Ποϊοῖς γάλα εἶναι τὸ προτιμότερον; Τὸ γάλα τῆς
γυναικούς, (μητρὸς ἢ τροφοῦ) ἡ τὸ γάλα μαστοφόρου τενὸς
ζώου, ἀγελάδος, αἴγος, ὄνου, ἢ τὸ προερχόμενον ἐξ ἀμ-
φοτέρων τῶν πηγῶν τούτων; Ἡ ἀλλαγὴ λέξεις ποία
τῶν θηλάσεων εἶναι ἡ προτιμότερα, ἡ φυσική, ἡ τεχνητή,
ἢ ἡ μικτὴ θήλασις;

I. ΦΥΣΙΚΗ ΘΗΛΑΣΙΣ

A. — Μητρικὴ θήλασις.

Ἡ μητρικὴ θήλασις εἶναι καθηέρωσις θεῖα, εἶναι ἵερὸν
καθῆκον, τὸ ὅποιον δὲν δύναται νὰ παραβῇ ἡ γυνή,
χωρὶς νὰ φέρῃ μεγίστην εὐθύνην ἀπέναντι τοῦ Πλά-
στου, διὰ πάντα κίνδυνον, ὃν ὡς ἐκ τούτου θέλει δια-
τρέξει ἡ ζωὴ τοῦ βρέφους.

Ἐν τούτοις, κατὰ τὴν ἐποχὴν ἐν ἡ ζῷμεν, βλέπο-
μεν, ἀνὰ πάσας τὰς τάξεις τῆς κοινωνίας, μητέρας ἀρ-
γούμενας, ὑπὸ προφάσεις ματαιολόγους, νὰ διαθέψωσι
τὰ τέκνα των διὰ τοῦ ἰδίου αὐτῶν γάλακτος. Ὁ συρρός
καὶ ἡ ἐκλεκτὴ τάξις τῆς κοινωνίας τὸ ἀπαιτοῦσι!! Τίς
δύναται νὰ ἀντιπράξῃ, χωρὶς νὰ καταπτῇ γελοῖος, εἰς
τὰς ἰδιοτρόπους ἀπαιτήσεις τῶν τυραννικῶν τούτων μη-
τέρων, αἵτινες θήματα κακοήθους προλήψεως γενόμεναι,
ἐπὶ τέλους μοιραίων ἀκολουθοῦσι τὸ διλέθριον παράδειγμα
τῶν μητέρων τοῦ συρροῦ; Αἱ μητέρες αὕται κατ' οὐδὲν
διαφέρουσιν τῶν ἐγκύων ἑκείνων, αἵτινες διὰ τῶν αἰσχρῶν
τῆς ἐκτρώσεως μέσων ζητοῦσι τὴν ἔξοντασιν τοῦ κυρο-
ρουμένου τέκνου.

Ἡ ιστορία βρίθει παραδειγμάτων, τὰ ὅποια μαρτυ-
ροῦσιν διὰ ἡ μητρικὴ θήλασις οὐχὶ μόνον δὲν παρημε-
λεῖτο, ἀλλὰ καὶ διὰ νόμου ἐπεβάλλετο πάρα τοῖς ἀρ-
χαῖοις.

Οἱ Ομηροὶ ἀναφέρει ὅτι ἡ Ἐκάθη θήλασις τὸν "Ε-
κτορα, ἡ δὲ Πηνελόπη θήλασε τὸν Τηλέμαχον. Καὶ ἐν
τῇ μυθολογίᾳ τῶν Λιγυπτίων ἀναφέρεται: θεῖ θηλάσσουτα
τὸ τέκνον τῆς. Οἱ νόμοι τοῦ Λυκούργου ὑπερχέρουν τὰς μη-
τέρας τῶν Αγκεδαμονίων νὰ θηλάσσουται τὰ τέκνα των.
Περὶ δὲ τοῖς Ἀθηναῖοις, κατὰ Δημοσθένην, ἔσεβης
θεωρεῖτο ἡ γυνή, ήτοι οἱ θηλάσσει ξένον βρέφος.

Ἄλλα καὶ ἡ φυσιολογία αὐτὴ συνηγορεῖ ὑπὲρ τῆς
φυικῆς θηλάσεως. Τὰ ὄργανα τῆς πρώτης τροφῆς τοῦ
ἀνθρώπου ἐτέθησαν ὑπὸ τῆς φύσεως ἐπὶ τοῦ προσθίου
καὶ ἀνωτέρου μέρους τοῦ γυναικείου στέρνου, διὰ τοῦ
γυνὴ ἀναγκάζεται κατὰ τὴν θηλασιν νὰ κρατῇ τὸ βρέ-

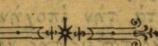
φος εἰς τὰς ἀγχόλας της, νὰ ἐπιβλέπῃ ἐπ' αὐτοῦ καὶ νὰ μαντεύῃ τὰς ἀνάγκας του. Ἐνῷ δὲ πιέζει πρὸς τὴν καρδικὴν αὐτῆς χώραν τὸ θηλάζον νήπιον, ή διὰ τοῦ βλέμματος καὶ τίνος μυστηριώδους διαλέκτου συνδιαλέγεται μετ' αὐτοῦ καὶ οὕτω διεγείρουσσα καὶ ἀναπτυσσούσα καθ' ἑκάστην τὸ πνεῦμά του, διδόσκει αὐτὸν νὰ τὴν γνωρίζῃ καὶ νὰ τὴν ἀγορᾶ. Τοιαύτη δὲ εἶναι ἡ ἀναπτυσσούμενη μεταξὺ βρέφους καὶ τροφοῦ τρυφερότης, ὥστε ὡς ἐπὶ τὸ πλείστου τὰ βρέφη ἐφωρίζουσαν λατρεύοντα μᾶλλον τὴν τροφήν παρὰ τὴν ἀληθῆ μητέρα.

Δέν εἶνε πολὺ ἄγνωστος ἡ Ιστορία τοῦ Γρυμαίου ἔκεινου, ὅστις κατὰ τὴν ἀπὸ μηχανισμένου ταξιδίου ἐπένοδον ἐκόμισε πλουσιώτατα δῶρα εἰς τὴν τροφόν του. «Μὲν ἕφερες ἐννέα μῆνας ἔξι ἀνάγκης εἰς τὴν κοιλίαν σου — εἰπὼν εἰς τὴν ἀπαργυρότον μητέρα του — μόλις μὲ εἶδες, μὲν ἔγκαττειψες, ἐνῷ ἡ τροφός μου μὲ ὑπεδέχθη εὐχαριστώς, μὲν ἕφερεν ἐπὶ τῶν βροχιόνων της, καὶ μὲ διετήρησε διὰ τοῦ ὕδου γάλακτος ἐπὶ τρία ἔτη, ὥρειλα ἐπομένως περισσότερα εἰς αὐτὴν παρὰ εἰς πέ.

Ταύτην τὴν πρὸς τὰς τροφούς αὐτομάτως ἀναπτυσσούμενην τῶν βρεφῶν συμπάθειαν, ἐξηγορίζουν καὶ αἱ κατέλαχιστον εὐχάριστοι μητέρες, οὐδέποτε θήλεον ἀποφθίσσειν νὰ ἐμπιστευθῶσι τὴν ἀνατροφὴν τῶν τέκνων αὐτῶν εἰς ζένας γυναῖκας, διότι αὐταὶ δυσκόλως θήλεον ἀνερχθῆ τὸ ψυχικὸν ἄλγος νὰ διέπαισι λατρευούμενην καὶ ἀγαπωμένην μᾶλλον τὴν τρόφον παρὰ τὴν ἀληθῆ μητέρα. Ἄλλως δὲν πρέπει νὰ ἀγνοῶμεν ὅτι μετὰ τοῦ γάλακτος τὰ νήπια θηλάζουσι τὰς κράσεις καὶ τὰς ηθικὰς κλίσεις τῶν τροφῶν, ἐνῷ τὸ υπὸ τῆς μητρὸς θηλάζουμενον βρέφος λαμβάνει τὸν τε φυσικὸν καὶ θήλικὸν οἰκογενιακὸν χαρακτῆρα.

Α. ΧΡΙΣΤΟΒΟΪΣ

Ιατρός.

Η ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΗΣ ΓΗΣ

ε. Α'. θε.

γένει ἔξυφαίνει τὸν ιστὸν τῆς ἀνθρωπίνης ζωῆς δὲν εἴγενετι γεννηθῆ ἐπὶ τῆς σφαίρας τῆς θύρωντος.

Κατὰ τοὺς ἀρχαιοτάτους ἔκεινους χρόνους τοὺς πρὸ τῆς κηρυκίης καλούμενης περιόδου καὶ κατ' αὐτὴν, ἡ Ἐλλὰς δὲν ὄριστατο ἀπασα σχεδὸν ἡ Στερεά Ἐλλὰς καὶ τὸ δυτικὸν μέρος τῆς Πελοποννήσου ἀπετέλουν πυθμένια ὑδάτων, ἐπιμήκης δὲ μόνον λαρίς χέρους ἀπὸ τοῦ Ὀλύμπου ἀρχομένη καὶ περιλαμβάνουσα τὰ γοτιώτατα μέρη τῆς Ἀττικῆς καὶ πολλὰς τῶν Κυκλαδῶν νήσων τὴν Κρήτην καὶ τὴν Ρόδον συνεδέετο, μετὰ τῆς Μικρᾶς Ἀσίας. Μετὰ τὴν κηριδικὴν ὅμως περίδον ἀνέδυσαν ἐν τῇ Μεσογείῳ θαλάσση ἐν τῇ παρελεύσει τῶν γεωλογικῶν αἰώνων τρήματα καρύοντα καὶ πολὺ νοτιώτερον καθικνούμενα τῶν νῦν νοτίων περιλίων τῆς Ἑλληνικῆς χερσονήσου. Φοιβερὰ δὲ καὶ πελώρια θηλαστικὰ ἐκλείψατα σήμερον εριεφέροντα κατὰ τὴν τριτογενῆ ταύτην περιόδον ἐπὶ τῶν βράχων τοῦ Πεντελικοῦ καὶ τῶν ὁροπεδίων τῆς Κρήτης εὐρισκούντα καὶ τῶν ὄροπεδίων τῆς Βλαστήσεως — ταῦτα δὲ ὅστιν μαρτύρους ὁ Πεντελικὸς καταπατῶν τὰ ἁυθὰ τὰ ὅδη διγνίζοντα εἰς τὰ δάση, ὁ φοιβερὸς μαργαρίνης, τὸ γιγάντειον δειποθήριον τὸ μέγιστον τῶν ἐπὶ γῆς ἵνα πραγέντων θηλαστικῶν βυθίζον τοὺς μαχρούς αὐτοῦ καυλισόδοντας εἰς τὸ βάθος τῶν ὑδάτων ἢ ἀπεσπῶν τὰ ἀμυλώδη φυτά. Ὅπηρον τότε ὁ ἐρυμάρθεις κήπεος, τὸ ρωμαϊστικὸν ικετοθήριον, οἱ πίθηκοι καὶ οἱ μεποπίθηκοι, οἵτινες ἐπέδων ἐπὶ τῶν γηλόφων καὶ ἐσκιρτῶν ἐντὸς τῶν θαλερῶν δασῶν, ἀτινά ἐκάλυπτον ἀπασαν σχεδὸν τὴν Ἀττικὴν καὶ τὴν Εὔβοιαν. Ποταμοὶ τότε εὐηρήσατοι ἐπλημμύρουν διὰ τῶν ὑδάτων αὐτῶν τὰ πεδία ὅπου ἡ μητρόπολις τοῦ Ἐλληνισμοῦ ἀναπτύσσει σήμερον τὰς λαμπρότητας καὶ τὰ μαρμαρίροντα αὐτῆς μνημεῖα, ἡ δὲ Ἀκρόπολις καὶ ὁ λόφος τοῦ Λυκαβηττοῦ ὑφοῦντο ὡς μικρὰ νησίδια ἐν τῷ μέσῳ τῆς λιμνοθαλάσσης τοῦ λεκανοπεδίου τῶν Αθηνῶν, ἥτις ἔχετείνετο, κατὰ τὴν ἐποχὴν ταύτην, μέχρι τῆς Πειραικῆς Χερσονήσου, ὡς μαρτυροῦσι τοῦτο τὰ ἐν αὐτῇ ἀπαντῶντα θαλασσογενῆ πετρώματα.

Μελετῶντες ὑπὸ τὴν Ιστορίαν τῆς γῆς ἀπαντώμενην ἐποχὴν, καθ' ἓν τὸ μεγαλείτερον μέρος τῆς Γαλλίας ἀπετέλει πυθμένα ὑδάτων, ἐποχὴν, καθ' ἓν ἡ ἐπιφάνεια τῆς Εὐρώπης οὐδόλως ὡμοίαζε πρὸς τὴν σημερινήν, ὅτε ἡ φυτικὴ καὶ ζωὴκὴ πλάσις διέφερον καθ' ὅλοκληραν ἔκεινων αἵτινες τὰς διεδέχθησαν. Φρικαλέοι τότε περιρράκτινοι μετ' εὐρυτάτων πτερύγων ἵπταντο ἐπὶ τοῦ οὐρανοῦ, φέροντες ἄντι φάσματος ὀπλῆτες ὀδότες δίκην ἐρπετῶν, ζῷα παραδόξου μορφῆς μετέχοντα κατὰ τὸ ἥμισυ νυκτερίδος καὶ τὸ ἔτερον ἥμισυ ἐρπετοῦ. Συγχρόνως ὁ διμορφόδος μαρκάρινξ καὶ ὁ φαμφόρυγχος εἶχον τὰς κοίτας αὐτῶν ἐπὶ τῶν δένδρων, ἀνερριχώντο ἐπὶ τοῦ ὄφους τῶν βράχων ἐρρίπτοντο εἰς τοὺς ἀέρας ἢ ἐβιθίζοντα εἰς τὰ κύματα. Κατὰ τὸν αὐτὸν χρόνον γιγάντειοι σαῦραι, ὁ ἱκμυσσαντρος καὶ ὁ πλησιόσαυρος ἐμάχοντο εἰς τὸν κόλπον τῶν τεταραρχέμων κυμάτων πληροῦσαι τὸν ἀέρα διὰ τῶν ἀγρίων αὐτῶν ωρυγμῶν. Πάντα τὰ ἐκλεψυντα ταῦτα τέρατα, ὃν τὸ σκελετὸν ἐγέρει τὸν θαυμασμὸν ἡμῶν πλειότερον τῶν μυθολογουμένων τεράτων, ὅσα ἡ Ἑλληνικὴ φαντασία ἐπεννόησε, ταῦτα ἥσαν οἱ κάτοικοι τοῦ πλανήτου ἡμῶν κατὰ τοὺς χρόνους ἔκεινους